

Salmonellarahastolaki -hankkeen tausta

8.9.2023

Eläinten salmonellatartuntoja koskeva lainsäädäntö

- Salmonellatartunnat on nimetty eläintautilain (76/2021) nojalla valvottaviksi eläintaudeiksi niiden esiintyessä naudoilla, sioilla, *Gallus gallus* -siipikarjalla (kanat ja broilerit) ja kalkkunoilla
- EUn lainsäädännössä Suomella ja Ruotsilla on erityisasema em. lajien salmonellatartuntojen osalta, jonka seurauksena Suomeen tuotava em. lajien liha, kananmunat ja em. lajien elävä siipikarja tulee todistusten mukaan olla salmonellavapaata
- Lainsäädännön tarkoituksena on kansanterveyden suojaaminen

Korvaukset eläintilojen salmonellatartuntojen hävittämisestä

- Valtio ei maksa korvauksia salmonellatartuntojen hävittämisestä (poislukien zoonoosiasetuksen väliaikainen muutos)
- Tuottajat ovat saaneet korvaukset salmonellatartuntojen hävittämisestä jalostusportaan ottamista ryhmätuvakuutuksista
- Rehuvälitteisten salmonellatapausten yhteydessä rehun myyjä maksaa korvaukset rehulain ankaran vastuun nojalla

MMMN zoonoosiasetuksen muutos

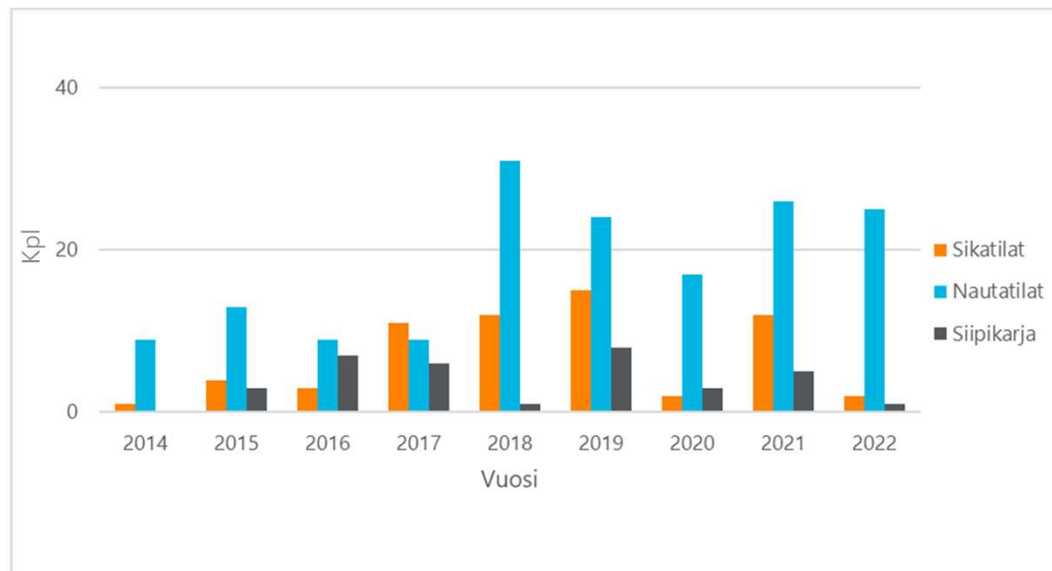
- Zoonoosiasetus muutettiin helmikuussa 2022 siten, että sikaloiden salmonellatapausten yhteydessä valtio voi maksaa osakorvauksia tartunnan hävittämiseksi lopetettujen sikojen arvosta
- Zoonoosiasetuksen muutos on väliaikainen ja se päättyy vuoden 2023 lopussa
- Väliaikaista muutosta on tarkoitus esittää jatkettavaksi v. 2026 loppuun
- Ruokavirasto on maksanut korvauksia yhteensä 480 000 euroa
- Arvioitu korvaustarve kesken oleville sikalatapauksille on 240 000 euroa, lisäksi yhden tapauksen selvittely on kesken
- Lopetettujen eläinten arvo on n. 30% hävittämiskustannuksista ja siitä korvataan enintään 75%

Vakuutukset

- Sikaloiden salmonellatartuntojen hävittämisestä maksetut vakuutuskorvaukset ovat nousseet jyrkästi viime vuosina johtuen tapausten lisääntymisestä ja sikaloiden koon noususta
- Vakuutusyhtiöiden kiinnostus salmonellavakuutuksiin on vähentynyt eikä ryhmätuvakuutuksia enää tarjota
- Tilalle on tarjottu ryhmävakuutus heikoimmin ehdoin, eli korkeampi omavastuu ja matalampi korvauskatto
- Ryhmävakuutusten lisäksi markkinoilla on sikalakohtaisia vakuutuksia, joita kaikki sikalat eivät kuitenkaan saa

Salmonella taudinpurkaukukset 2014-2022

Vakuutusyhtiöiden maksamat korvaukset sikaloiden salmonellasta

Vuosi	Korvaukset M€	Lopetettujen eläinten osuus (35%) M€	Uusia tapauksia kpl
2018	4,7	1,6	5
2019	9,6	3,4	12
2020	4,3	1,5	2

Vakuutusturvan heikkenemisen vaikutus sikasektoriin

- Ison emakkosikalan salmonellatartunnan hävittäminen maksaa useita miljoonia euroja
- Kustannukset koostuvat eläinten lopetuksesta, tilojen puhdistuksesta ja desinfioinnista sekä katetuoton menetyksestä, kun tuotanto aloitetaan alusta
- Ilman korvauksia sikatila ei selviä ja salmonellatartunnasta johtuvia alasajoja on jo ollut
- Salmonellatartunnat aiheuttavat riskejä myös rahoitussektorille ja tilanne on heikentänyt sikatilojen mahdollisuuksia saada luottoa
- Uusi eläinten hyvinvointilaki edellyttää investointeja

Luonnonvarakeskuksen selvitys

- MMM tilannut LUKE:ltä selvityksen salmonellatorjunnan tukemisen vaihtoehtoista, joka julkaistiin keväällä 2023 (<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/553278>)
- Selvityksessä arvioitiin vakuutusmaksujen tukemista, jälleenvakuutusten tukemista ja valtion salmonellarahaston perustamista

Vakuutusmaksuihin kohdistuva tuki

- Sika-alan vakuutusmaksuihin kohdistuvan tuen arvioidaan aiheuttavan valtiolle kustannuksia keskimäärin 6,4 miljoonaa euroa vuodessa, jos tukiosuus olisi EUn valtioneukisääntöjen maksimi eli 70%
- Tukea ei kuitenkaan voida maksaa ryhmävakuutusten maksuihin, koska tuki on maksettava alkutuottajille ja ryhmävakuutuksen ottaja on lihatalo
- Jos tuki maksettaisiin sikalakohtaisten vakuutusten vakuutusmaksuihin, vakuutusyhtiöt käytännössä päättäisivät, kuka saa valtion tuen, koska vakuutusyhtiöt eivät tarjoa sikalakohtaisia vakuutuksia kaikille sikatiloille
- Sikalakohtaisen vakuutuksen tuki mahtuisi valtiontuen ryhmäpoikkeusasetukseen

Jälleenvakuutukseen kohdistuva tuki

- Sika-alan jälleenvakuutukseen kohdistuvan tuen arvioidaan aiheuttavan valtiolle kustannuksia 2,8 -15,3 miljoonaa euroa vuodessa riippuen valitusta tukimallista ja vakuutusyhtiöiden maksamista korvauksista
- Valtion kustannukset arvioidaan LUKEn käyttämissä skenaarioissa olevan keskimäärin pienemmät kuin vakuutusmaksuihin kohdistuvassa tuessa, mutta ne ovat vaikeimmin ennustettavissa
- Hallinnollinen taakka olisi pienempi kuin vakuutusmaksuihin kohdistuvassa tuessa, koska kaikkien vakuutusten ottajien tukikelpoisuutta ei tarvitsisi selvittää

Jälleenvakuutuksiin kohdistuva tuki (2)

- Jälleenvakuutuksiin kohdistuvasta tuesta ei ole juurikaan esimerkkejä Suomessa eikä muualla
- Yhtenä esimerkkinä on valtion takuu koronarokotteiden vakuutuksille
- EU:ssa ei ole yksityiskohtaisia säännöksiä jälleenvakuutuksiin kohdistuvasta tuesta, arvioidaan tapauskohtaisesti notifikaation perusteella
- Jälleenvakuutusmalli pureutuu vakuutusmaksutukea tehokkaammin haasteeseen, joka aiheutuu suurten sikatilojen tartunnoista, mutta suuriin vahinkoihin keskittyvä tuki hyödyttää myös pienempiä tiloja, koska se turvaa kohtuuhintaisten vakuutusten saantia

Valtion salmonellarahaston perustaminen

- Vaihtoehtona valtion perustama rahasto, johon kerättäisiin veroluonteisia maksuja elinkeinolta, ja josta valtio maksaisi korvauksia eläintautitapausten yhteydessä
- Muista jäsenvaltioista löytyy malleja valtion rahastolle, Suomessa esim. ympäristövahinkorahasto
- Valtion rahastoon ei sovelleta vakuutuslainsäädäntöä
- Järjestelmä takaisi turvan kaikille sikatiloille (edellyttäen, että valtiontuen ehdot täyttyvät)
- Perustuslain 87 §: Lailla voidaan säätää valtion rahaston jättämisestä talousarvion ulkopuolelle, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään 2/3 enemmistö annetuista äänistä.

Johtopäätökset

- Vakuutusmaksuihin kohdistuva tuki edellyttäisi, että vakuutusyhtiöt olisivat kiinnostuneita tarjoamaan vakuutuksia kaikille sikatiloille kohtuullisin ehdoin tuen vastineena
- Jälleenvakuutukseen kohdistuva tuki olisi monimutkainen ja olisi vaikea osoittaa, että tuki kohdistuu alkutuottajiin
- Vakuutusyhtiöiden kiinnostus tukeen vaikuttaa MMMn ja vakuutusyhtiöiden välillä käytyjen epävirallisten keskustelujen perusteella laimealta
- Arvioiduista vaihtoehdoista valtion rahasto vaikuttaa lupaavimmalta

Kiitos!

